

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., váci körút 23
ahová minden küldemény intézendő.

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—
Félévre 4 „ —
Negyedévre 2 „ —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom: Az izraeliták országos irodájának válasza a szegedi zsidó hitközség emlékiratára. — A pécsi és a temesvári zsidó hitközségek nyilatkozata. — Tizenhat ós. Tárczaczk. — Csáky gróf és a zsidó ügyek. (Entrefilet). — Két rabbi-beiktatás. (Székesfehérvár és Szigetvár). — Süketnémánk érdekében. — A házaló és fia. Eredeti beszély, írta Viola Miksa. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek — Hirdetések.

Az izraeliták országos irodájának válasza a szegedi zsidó hitközség emlékiratára.

14826. szám.

Tekintetes Elöljáróság!

A szegedi zsidó hitközségnek folyó évi május hó 9-én tartott közgyűléséből 141. szám alatt kelt becses átiratát figyelemmel olvastuk. Méltatva látjuk benne mindazon körleveleinket, melyeket az 1883. év óta az izraelita hitközségekhez a szervezési ügy tárgyában intéztünk, és örömünkre szolgál constatálhatni, hogy a t. előljáróság vezetése alatt álló hitközség eddigi eljárásunkban sem gáncsot találni, sem következetlenséget felfedezni képes nem volt és csakis annyiban tér el a mi álláspontunktól, amennyiben legutolsó körlevelünkben tett kijelentéseinkkel ellentétben azt követeli, hogy *haladék nélkül* fogjunk az »egységes szervezet kiépítéséhez«, biztosítván bennünket a felekezet mindazon elemeinek támogatása felől, »melyek a szervezetet nem a pártállás elfogultságának hamis szemüvegén nézik.«

Nem kételkedünk abban, hogy a szegedi izraelita hitközséget a legtisztább inteniók indították elhatározására, de viszont aligha lel valaki eddigi működésünkben legcsekélyebb támpontot is annak feltevésére, mintha minket eljárásunkban nem mindig a hitfelekezet közérdekének kívánalmái vezérelnének.

Azon körülmény, hogy a főrendiház újjászervezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál a szegedi izraelita hitközségnek, az idő rövidsége daczára, 36 izraelita hitközséget sikerült a képviselőházhoz intézett kérvényének

támogatására megnyerni, nem képes ránk buzditólag hatni, mert részünkről tartózkodtunk mindig a felekezetet oly mozgalomba belevinni, mely különben is eléggé alacsony prestigének emelkedését előreláthatólag maga után nem vonhatja.

Csak az esetben nem habozunk soha a hitközségeket felszólalásra sürgősen felhívni: ha vagy már elért eredményeknek megvédése teszi azt szükségessé, vagy előzetesen sikerült megfelelő biztosítékokat szereznünk arra nézve, hogy a szükségesnek látszó felhívás nem a testvérharcz felélesztését s a pártok meddő erőpróbalását fogja csupán eredményezni.

A közérdek teszi kötelességünké a részletes és tüzetes fejtegetéstől való tartózkodást, de szívesen adnánk felvilágosításokat, ha a t. előljáróság azon tagjai, kik gyakran fordulnak meg a fővárosban, az ügy iránti érdeklődésüket azzal bizonyítanák, hogy alkalmilag bennünket felkeresni szívesek volnának. Meggyőződnenek arról, hogy soha nem rajtunk és nem az előmunkálatok hiányán mult, égető kérdéseknek oly gyors megoldása, mint az a zsidóság közóhajának megfelelt volna és már évek óta képezi főtörekvésünket az is, hogy a felekezet központi közegét az annak élén álló egyének sorsától függetlenítsük.

Hetek multak, mióta a t. előljáróság az előlédzett átiratot hirlapilag közzétette s az egyes hitközségekhez hozzájárulás végett elküldötte volt — és jöllehet késleltettük jelen válaszukat is, csak hogy a hitközségek elhatározására befolyást gyakorolni ne látszassunk, *mindaddig csak tizennégy (14) hitközség nyilatko-*

zott pártolólág a szegedi izraelita hitközségnek hozzánk intézett felhívása mellett. Természetesnek fogja tehát találni a t. előjáróság, hogy elfoglalt álláspontunknál megmaradunk, tiltakozván még csak azon felfogás ellen, mintha a f. évi márczius hó 27-én 14334 szám alatt kelt körlevelünk „elejtését” jelentené azon zászlónak, melynek még hitfelekezeti közönyösség, villongások és üldözések hosszú évein keresztül való hű megőrzésére is, mint a széjjel száguldozó serregnek a küzdőterén felejtett előőrse, elég kötelességérzettel birtunk.

Fogadja egyébiránt a t. előjáróság kiváló tiszteletünk kifejezése mellett őszinte hitrokoni üdvözetünket.

Budapest, 1889, május hó 30-án.

Az izraeliták országos irodájának elnöksége.

A pécsi és a temesvári zsidó hitközségek nyilatkozata.

A községek közül, melyeknek, mint annak idején megirtuk, a szegedi zsidó hitközség az országos izraelita irodához intézett és általunk egész terjedelmében közölt emlékiratot véleménynyilvánítás céljából megküldötte, — eddig mintegy 50 nyilatkozott, melyek közül, mint az országos iroda ezt fenti válaszában kiemeli, 14 helyezkedik a szegedi hitközség álláspontjára. A következőkben az ország két elő-

kelő hitközségétől jövő és rendelkezésünkre bocsájtott nyilatkozatot teszünk közzé; az egyik a szegedi indítvány mellett, a másik, még pedig nagyon élesen, ellene foglal állást. Ime a két nyilatkozat.

*

A pécsi izr. hitközség előjárósága.

177. szám.

Kivonat a pécsi izr. hitközség előjáróságának 1889. évi május hó 19-én tartott ülési jegyzőkönyvéből

71. szám.

Olvastatott a szegedi izr. hitközség előjáróságának felterjesztése az orsz. izr. irodához, melyben vonatkozással az iroda elnökségének f. é. márczius 27-én 14.234 szt a kelt körlevelében kifejtett ama felhívására; mikép „ha az eddigi eredményekben az iroda további czéltudatos és üdvös működésére nézve biztosítékot nem láthatnának,” az egyes községek véleményüket a további eljárás iránt leplezetlenül tudassák vele.

Eme nyit felhívásból eredőleg a szegedi izr. hitközség előjárósága kifejti, mikép elérkezettnek látja az időt, a midőn az orsz. iroda minden rendelkezésére álló eszközzel hozzáfoghat a felekezet egységes szervezeti munkájának egyengetéséhez s hathatós befolyásával előbbre segíthetné a magyarországi zsidóság ama hő vágyát, hogy az autonom felekezet, a saját vallási és administrationális ügyeit a maga legbelsőbb körében intézhesse el, mint a többi hitfelekezet s ne legyen kénytelen minden apró-cseprő ügyet is, szolgabírák s más köz-

Tizenhat ős.

A zsidónak veleszületett demokratikus hajlama lehet oka annak, hogy oly csekély azok száma, kik családfáikat 3—4 nemzedéken túl visszavezethetik. Ősei végtére minden embernek vannak és nem 16, de 16-szor is 16. A „jichusz áczmó”, a saját maga előkelősége és nem családfa teszi az embert a zsidónál. Pedig, ha valaki, a zsidó az, kinek a családfája egyenesen, kitérés, idegen beoltás és görbülés nélkül belenyul a történelem első ezredeibe. Népeket tesz azok száma, kik a zsidóságtól elhullottak, de elenyészően csekély azok száma, kik a zsidósághoz csatlakoztak. Izrael így az évezredekben és égő világokon keresztül megőrizte faja tisztaságát, és körülbelül minden zsidó bátran állíthatja, hogy családfája felnyul Ábrahám ősig, kihez így szólt az Örökkévaló: Áldása leszesz a földnek.

Egyike azon kevés zsidó magyar családoknak, melyek, kiindulva egy nagy elődtől, századokon át megőrizték származásuk történetét, a lefolyt héten boldog nászünnepet ült. A házában tartott esketés előtt, az

apa egy különös kötésű könyvecskével a kezében lépett a paphoz, kihez így szólt:

Tisztelendő uram, ez a könyvecske itt családfámat tartalmazza, mely visszamegy Mátyás király koráig, kinek uralkodása alatt ősom, *Rabbi Akiba Hakohén* a zsidók fejedelme nevét viselte Budán. Ez ősnem én 17. ivadéka vagyok, a mint le van ez vezetve e könyvben nemzedékről nemzedékre. Akiba Hakohénon kívül 6 ős van feljegyezve, kik a zsidóság világitói voltak; tudós és jámbor, bőkezű és nemes *mind* volt, de nem volt egy sem, ki *hütlenn* lett *Izrael hitéhez*. Mondja ezt meg, tisztelendő ur, — és itt a büszke ur hangja reszketett — leányomnak; kösse lelkére, hogy őrizze meg szentül atyja örökét, és ne ejtsen csorbát soha ősei traditióin.

A rabbi, ki a magyar Izrael történetének megírója, megrendült és elámult e szavakra. Megrendült az apa kérésén és elámult a nem várt felfedezésen. Ő oldalokat szentelt művében Akiba Hakohénak; ha tudta volna, hogy abban az Eötvös-utcza palotájában oly megbecsülhetlen kincs rejlik a magyar zsidók történetirőjára nézve!

igazgatási forum értelmetlen és érzéketlen beavatkozásainak kitenni.

Ezen feliratban kifejtett elveket és óhajokat a pécsi izr. hitközség előljárósága teljesen méltányolván, midőn osztatlan elismeréssel adózik a szegedi izr. hitközség kezdeményezése iránt, elhatározza: mi-kép kerestessék meg az orsz. izr. iroda nagytekintetű elnöksége, hogy, szíven viselve a magyar zsidó felekezet létének és fejlődésének érdekeit, koronázza eddigi valóban kiváló és szóval meg nem becsülhető nagy szolgálatait a hazai zsidósággal szemben azzal a korszakot alkotandó művével, hogy a felekezet önkormányzati joga szabályoztatván, törvénybe iktatassék, a mi, tekintve magas kormányunk fenkölt gondolkodását és szabadelvű voltát, a magyarországi zsidóság méltó örömeire ezuttal talán elérhető lenne s a hön táplált eszme végre testet ölthetne.

K. m. f.

A pécsi izr. hitközség előljárósága:

Justus, elnök.

*

A szegedi zsidó hitközség Tekintetes Előljáróságának

Szegeden.

Vonatkozással f. é. 141. számú körövényére, melyben az országos irodának f. é. márczius hó 27-én kelt 14334. számú körlevelére küldött átiratát velünk közölni sziveskedett, van szerencsénk tisztelettel válaszolni, hogy a magyar-zsidó felekezetnek egységes szervezetét igen szükségesnek tartjuk ugyan mi is, de azért az igen tisztelt szegedi izr. hitközségnek ezen átiratával választott utal és módot nem helyeselhetjük, mert nem tudjuk czélszerű-

Soha oly megható szavakat nem intézett esküvő párhoz dr. Kohn Sámuel, mint amaz esküvőnél. Az ara is, a vőlegény is magyar nemesek gyermekei, de a pap csak az apák zsidó nemességét hangozta. Igaz, hogy Hatvani Deutsch Bernát fia nem mutathat annyi feljegyzett kiváló űsre, mint Vágújhelyi Laczko Antal leánya, de a kikre utalhat, nemes zsidók a szó legszebb értelmében. Deutsch Ignác emléket áldja nemcsak az általa teremtett árvaház, de jótékony-ságára akadunk a hitközségi intézmények mindegyikében Aradon úgy, mint Budapesten, és Deutsch Ignác zsidó tudós is volt, tanítványa a nagyhirű Rabbi Götz Schwerin Hakohennak. És Hatvani Deutsch Bernát atyja méltó fia, ezt tudják nemcsak Budapesten, és tudja nemcsak a hazai zsidóság, de tudják e haza határain túl is. A párisi „Alliance Israélite Universelle“ valóban méltó férfit szemelt ki egyik fejének, midőn Hatvani Deutsch Bernátra esett választása.

Az elődokról és a szülőkről és ezek nemes példáiról szólt szivrehatóan, mint tán még soha ilyen alkalommal az ékesen szóló pap.

*

nek és azt magunkévá nem tehetjük azért, mert teljes meggyőződésünk szerint, az országos iroda vezetői — minden unszolás és biztatás nélkül is — habár lassan és óvatosan, de czéltudatosan és biztosan közelednek a kitűzött és mindnyájunk által egyenlően óhajtott czél felé. Nem oszthatjuk tehát a tekintetes Előljáróság azon — szerintünk — téves nézetét, mintha az országos iroda, utolsó körlevelében, feladni látszanék azon eddig elfoglalt álláspontot, mely szerint a szervezet elérésére való törekvésben csüggednünk nem szabad.

Teljes bizalommal viseltetik az alólírott izr. hitközség azon férfiak iránt, kik az országos iroda élén, évek hosszú során át kötelességüket, és ennél jóval többet is, a legnagyobb hála s elismerésre méltóan teljesítették és folytonosan hiven teljesítik, nemcsak, hanem felekezetünk érdekei körül — a fenforgó viszonyokhoz mérten — maguknak számos elhervadhatlan érdemeket szereztek; — és ha tehát az országos iroda utolsó körlevelében azt mondja, hogy a végczél felé láthatólag közelebb nem jutott és ennél fogva a zsidó felekezet egységes szervezetét közel kilátásba nem helyezheti, úgy legbensőbbben meg vagyunk győződve arról, hogy ezen sajnos körülmény nem az országos iroda vezetőinek működésén vagy mulasztásán, hanem bizonyára csak a fenforgó viszonyokon alapszik.

Fogadja egyébiránt a tisztelt Előljáróság változatlan nagyrabecsülésünk kifejezését, melylyel maradtunk

Temesvárott, 1889. évi május 23-án

a temesvári izr. hitközség elnöksége:

Buziási Eisenstädter S. Ignátz s. k. elnök,
Kümmelheim Ármin s. k. hitk. jegyző.

Dr. Kohn Sámuelnek „A zsidók története Magyarországon“ czimű nagyszabású művében Akibá Hakóhen-ra vonatkozólag a következő érdekes adatokat olvassuk:

A Mátyás király által létesített zsidó praefectura a zsidóságunk országszerte kellő védelmet nyújtott törvénytelen támadások ellen, és alkalom szerint maga a király is erélyesen föllépett, ha a zsidókon igazságtalanságot követtek el.*) Ezt pedig, úgy látszik, nem ritkán s néha sikerrel megkisértették, mire a hirneves Akibá Hakóhen esete tanulságos példál szolgálhat.

Ez az Akibá, Mendel Jakab zsidó-praefektus mellett, a budai zsidó-községben kiváló szerepet játszott. Vallásos buzgalma, a hittudományokban való jártassága és ritka jótékony-sággal párosult roppant gazdagsága által egyaránt kitűnt. Magyar és később cseh hitsorsosai rendszeren a „nászi“, azaz fejedelem megtisztelő néven emlegették; de még nem-zsidó körökben, úgy látszik, magánál az udvarnál is tekintélyes állást foglalt el. Nevét

*) Teleky i. h. XII. 213. l.

*

A vallás- és közoktatásügyi költségvetési vita utolsó napján (május 27-én) a képviselőház egyik, általános tiszteletnek örvendő tagja beszédet szándékozott tartani, melyben utalt volna a tarthatatlan helyzetre, melyben a magyarországi zsidóság községi életét illetőleg leledzik, a visszasságokra, melyek azáltal támadnak, hogy a zsidó vallás törvényesen befogadva nincsen, és utalt volna főképen az országos szervezet égető szükségére. Az illető országgyűlési képviselő, hiva lévén a kormánypártnak, mielőtt felszólalt volna, közölte szándékát Csáky Albin gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, megkérdezve tőle, számíthat-e kedvező válaszra. Csáky gróf erre a felszólalni akaró képviselőt arra kérte, hogy mondjon le egyelőre az interpellációról (mert ilyenben culminált volna a beszéd) és ismertesse meg előbb vele (a miniszterrel) *privatim az ügyet, melybe alaposan beavatva óhajtana lenni.* Nehány hónap múlva újból tárgyalják majd az új költségvetést, akkor már teljesen tájékozott lesz a zsidók felekezeti ügyeit illető kérdésekre nézve, akkor köszönettel veszi a felszólalást. — A képviselő szívesen engedett a miniszter kérésének és készséggel ígérte meg a kért tájékoztatást. Annál is inkább, mert a miniszter éppen most készül két fontos zsidó-felekezeti ügyben határozni: a 80* orthodox

*) Az orthodox közvetítő bizottsághoz közelálló azon uriember, ki velünk néhány héttel ezelőtt a petíció beadását tudatta, 334 rabbi aláírásáról szólt. Ő neki azt tudni kellett s mi hittünk is neki. Azt, hogy az a derék ur »több mint 400 perczentre dolgo-

rabbi beadványát illetőleg az ismert juniusi rendelet ellen és a pesti zsidó süketnéma intézet vezérő bizottságának azon kérését illetőleg, hogy a magyar zsidó iskola-alap pénzéből *Bécsben* fentartott 10 alapítványi hely Budapestre hozassék le, mely kérvény ellen a közvetítő-bizottság az orthodoxok nevében tiltakozott.

Két rabbi-beiktatás.

A székesfehérvári kongresszusi izr. hitközség ujonnan megválasztott tudós főrabbijának, dr. Steinhertz Jakabnak, folyó hó 28-án d. u. 5 óra-
kor volt beiktatási ünnepélye, melynek lefolyásáról a „Székesfehérvár és Vidéke“ után adjuk a következőket: A templom zsufolásig megtelt közönséggel, melyben a teljes számú hívőkön kívül még a helybeli és vidéki előkelőség is képviselve volt. Az ünnepély imponansan folyt le, s annak sikeréhez nagyban hozzájárult ama körülmény is, hogy zenekíséretet hallottunk a templomban.

A főrabbit Wertheim Salamon, hitközségi elnök ur fogadta, a következő beszéddel: — „Mélyen tisztelt főrabbi ur! Nekem jutott a szerencse, hogy mint e hitközség elnöke, főtisztelendő urat Isten eme szent házában hitközségünk nevében szívből üdvözöljem és szent hivatásának megkezdése jeleül e frigyláda kulcsát átnyujtsam. Fontos pillanat ez hitközségünk történetében, a melyben lelki ügyének vezeté-

zik» (4 × 80 csak 320, ő pedig 334-et mondott) még nem is sejt-hettük.

„aranyos betűkkel“ írta, nyilván olyanokkal, minőket régi drága kéziratokban találni.

Vagyona és befolyása, az országnagyokban irigységet keltett. Irigyei rágalmazták őt a király előtt, s ennek következtében Magyarországból, nem tudni, elmenekült-e, ideje korán, vagy kiűzetett. Elég az hozzá, családostól Prágába ment. Itt, egyebek közt, nagy talmud-iskolát alapított, hol maga tartotta az előadásokat. Gazdagsága és tekintélye ott is féltékenységet és irigységet támasztott; rágalmak és gonosz ráfogások szüntelen keserítették életét, sőt három ízben komoly veszélylyel fenyegették. Mindannyiszor szerencsésen megmenekült, s a háromszoros menekülés emlékeül három egytorma himzetű drága függőnyt ajándékozott a prágai három zsinagóga frigyszekrényére. Tizenkét fia és tizenhárom leánya született. Leányai közül tizenketőt olyanokhoz adott férjhez, kik szintén *kóheniták* voltak, mint ő, azaz Áhron főpap családjából, kik az isteni tisztelet alkalmával a népre Izrael régi papi áldását mondták. Erre büszkén szokott hivatkozni az öreg Akibá, mivel meggyőződése szerint, ily módon igazán teljesítette az

Áhron családjának szóló isteni parancsot: „*Igy* áldjátok meg Izrael gyermekeit!“**) *Jóchebed* nevű leánya, kit rabbi Sábtaíhoz, kora egyik legkiválóbb talmudistájához adott nőül, egy nagytekintélyű család özanyja lett, mely a zsidó irodalmat több fényes névvel gazdagítja. A nevezetes férfit, kitől többek közt a hírneves tudós *Edels* Sámuel (Meharsa) is származott, 1496-ban halt meg Prágában. Sirkövére azt vészték, hogy a kő „Rabbi Akibának, a Budáról való kóhen- és tejedelemnek“ nyughelyét jelzi. Tekintélye oly nagy volt, hogy egy theologiai kérdés eldöntése alkalmával, még halála után vagy százötven évvel is, az ő eljárására hivatkoztak.***)

**) *Móz.* IV. k. 6., 23.; az „*igy*“-nek megfelelő héber szó (kó h) t. i. számértéke szerint = 25.

**) Akibá há-Kóhen-re vonatkozó kuttók: *Kóhen Zedek József, Hánésér*, IV. évf., 110. l. köv. *Frumkin A. L. Ewen-Smúél* Wilna 1874., 64. és 111. l. köv. és *Simchá ben-Gerson, há-Kóhen, Széfer-szémóth* 56a l.

sét önre bizza. Vezesse főtisztelendő ur e hitközséget; hirdesse Isten ígét e szent falak közt: terjessze az igazi isteni és emberszeretetet. Tanítsa a nagyokat és kicsinyeket, miképen kell a hazát és a királyt szeretni és értékkelkedni. Ébredjen fel új élet e hitközségben. A sivar múlt után kezdődjék a szép jelen és következék a még szebb jövő. Adja a Mindenható, hogy ezen ünneplés percze mindig örömmel és megelégedéssel emlékezzünk vissza, hogy még évek múlva is azt mondhassuk: „Örömnapul adá e mai napot nekünk a Mindenható, hogy vigadjunk,“ örömnapul nagyoknak és kicsinyeknek. Irányeszméje legyen a béke, úgy a hitközség kebelében, mint azon kívül. Hozta Isten!”

Meghatottságtól remegő hangon válaszolt a fő-rabbi ez üdvözlő beszédre. Meghatva lép — mondá — e szent helyre, melyen az ékesszólás, a tudomány, a hit felszentelt bajnokai ültek egykoron, hogy elmondja ama irányelveket, melyeket követni akar, s melyek hite szerint boldogságra fognak vezetni. Át kell alakítani, megjavítani mai viszonyainkat, mert a hit szilárdsága gyöngül, a számító ész nem tartja ma már helyesnek az igazi vallásosságot, az unokák nem olyanok, mint voltak az apák. Meg kell győzni őket, hogy ősapáink sem hittek koholmányokban, hogy tiszta szent meggyőződés vezette lépteiket, nem ámitás, mint hinni szereti a jelen nemzedék. A zsidó-vallás nem csak hitsorsosai, hanem az egész emberiség jóvoltát akarja. „A mi szívünk sem marad a tietek mögött“ — mondja a próféta. A fölvilágosodás, mely kétségkívül előmozdítója kell, hogy legyen a vallásnak, ma hátráltatja annak menetét. Ki kell irtani, meg kell fosztani a salaktól a vallást, ha azt akarjuk, hogy tisztán ragyogjon. Hisz a vallás az, mely a gondolkodó, kutató elmét meggyőzi Isten létéről, mely új reményeket önt a szivekbe, életet varázsol a lelkekbe. Egy olyan ember, ki vallási tudományyal, de meggyőződés nélkül akarna czélt érni, sohasem boldogulna. »A szent meggyőződés vezérlendi lépteim, vallásom törvényei lesznek utmutatóim; megfogadom, szentül ígérem, hogy szándékosan és tudatosan el nem térek a vallástól, ne hogy rám mondhassák a próféta szavait: „Jaj Izrael azon nyájának, melynek pásztora megfélekedzik arról, hogy Isten nevében beszél!“ Nem rajtam mulik, hogy az imént hangoztatott ígék beteljesüljenek, hanem rajtatok, mert legszomorubb az volna, ha beteljesülne a próféta panasza; „Hozzád jönnek el, mint egy népgyűlésre, meghallgatnak, de nem követnek.“ Nem nyers erővel, hanem a szellemmel, a meggyőzés fegyverével kívánok hatni. Kik követnek, remélhetik a vallás feléledését, melyet mindannyian óhajtunk. Apák, anyák, hallgassatok szavaimra, velem együtt reménykedjétek. „Ma frigyét kötök házámmal, veletek s az egész felekezettel.“ A jövő fogja bebizonyítani akaratom szilárdságát, tántorit-

hatlan voltát!“ Szavait imádsággal zárta be, kérve a Mindenhatót, hogy adjon erőt és kitartást a további munkára! A lélekemelő ünneplés e szónoklattal véget ért.

*

Szigetvárról f. hó 30-áról rendes levelezőnk a következőket írja: „Ünneplést ült szerdán izr. hitközségünk, főtisztelendő dr. Kohn Ármin rabbinak beiktatási ünnepét. Lelkes örömmel fogadta a hitközség ujonnan választott rabbiját és az örömben mi is osztozunk, mert a megválasztott rabbi előkelő gondolkodásu, művelt és képzett férfiú, igaz magyar és jeles szónok, ki nemcsak hitközségünknek, de városunknak is diszére fog válni. Benne látjuk a papot, ki szóval és tettel világitó oszlopként fog tündökölni; tündökölni nemes erényekben, szorgalomban és tudományban. Benne látjuk a szónokot, kinek beszédeitől újra fog éledni az izr. hitközség és új tápot nyerve, nagyobbá, virágzóbbá válik, mint valaha volt. Benne látjuk a hit bajnokát, kit ár el nem ragad, s ki minden viharok közt is rendületlen hive marad az ősi vallásnak. Benne látjuk a férfiut, ki humanus modora, szerény megjelenése, tisztelet parancsoló magatartása és életmódja által központjává válik ama körnek, melybe a bizalom emelte és központjává mindnyájunk tiszteletének, szeretetének és ragaszkodásának.

Dr. Kohn Armin, ki dr. Klein Gyula budai fő-rabbinak utódja a szigetvári izr. hitközség papi székében, az orsz. izr. szeminárium első és legkiválóbb tanítványainak egyike. Életrajza rövid, miként eddig elért életévei. Született 1864-ben Szlécsen, Liptó megyében, Liptó-Szent-Miklóson végezte a népiskolát és a héber tudományok csarnokába is itt lett bevezetve. A gymnasium négy alsó osztályáról Besztercebányán tett vizsgálatot. 1877-ben, megnyilván a budapesti papi szeminárium, ez intézetbe lépett és itt tíz évet töltött. Itt tett 1882-ben érettségit, minek alapján a m. k. tud. egyetem bölcsészeti karába mint rendes hallgató iratkozott, egyidejűleg a szeminárium felső (theologiai) folyamát látogatván. 1886-ban elérte az egyetemen a bölcsészettudori fokot, 1888 febr. 20-án pedig rabbivá lón avatva és márciusban foglalta el a belovári rabbiállomást, hol eddig működött. Belovárról hívták meg Szigetvárra, hol szerdán, május 29-én foglalta el új állását.

A fogadtatás igen szívélyes volt s annak első momentuma Barcsen történt, hol Kainer Adolf és Steiner Nándor fogadták az érkező rabbit a hitközség nevében. Szigetvárra érkezvén, a hitközség tagjai és a rendezőség harsogó éljenzéssel fogadták a rabbi urat; a templom bejáratánál pedig Blau Bernát a hitközségnek köztiszteletben álló elnöke üdvözölte a zsoltár eme szavaival: „Áldott legyen, a ki jön Isten nevében“ s szép beszédében a hitközséget a menyasszonyhoz hasonlítá, ki nehezen

várja szíve választottját, rabbiját. Mindkét félnek Isten áldását, békét és szeretetet kívánva, kéri mindkét félt, hogy értsék meg és becsüljék meg egymást.

Benn a templomban Marczali Mór, a hitközség titkára adta át a rabbinak az őt megillető helyet a hitközség nevében; mint azon tudós rabbik, kik előtte ezen helyet elfoglalták, méltó utódjának erőt, kitartást és Isten áldását, kívánva. Az átgondolt, tetszésben részesült beszéd után dr. Kohn Armin rabbi lépett a szószékre. Erős, csengő hangon, tiszta magyar kiejtéssel és szónoki vervvel és jártassággal beszélt az összes hívek fokozott érdeklődése mellett, folytonos tetszés közt.

Az alakjára és tartalmára egyformán kiváló és remek székfoglaló beszéd tárgya: „A zsidó vallás és haladás“ volt. Ostorozza azt a téves nézetet, hogy vallásos intézményeink és évezredek hagyományaink nem egyeztethetők össze a korszellem követelte haladással, mert a tudomány és kutatás sem nem új sem nem idegen Izraelben, hiszen a szentírás azt tekinti világtörténeti szereplésünk legszebb sikerének, hogy majdan mind a népek el fogják rólunk ismerni: „hogy bizony bölcs és értelmes nép eme nagy nemzet“ (Mózes V. 4. fej. 6. vers).

Az emberiségnek folytonosan haladnia és fejlődnie kell. Prófétáink legszebb tana, hogy majdan el fognak enyészni a válaszfalak, melyek az embereket egymástól eltávolítják. E boldog kor pedig csak úgy érhető el, ha a felvilágosodás és, a mi vele karöltve jár, az erény és erkölcsiség mindig szélesebb körökbe vitetik, mindig magasabb polczra emeltetik. Izrael hivatása tehát a világosság ápolása és terjesztése. Bizonyítja ezt a zsidó irodalom és tudomány, melyek ékes szóval hirdetik Izrael haladó irányát, haladó képességét. Nincs nép, melynek nyelvén őseink nem irtak, nem gondolkodtak volna, nincs nemzet, melynek eszmekörét el nem sajátították, szellemi kincsét nem bővítették volna. A mi korunkban, midőn hazánk édes gyermekeinek fogadott bennünket, kettős kötelességünk, hogy a közös munkának bennünket megillető részét lelkiismeretesen oldjuk meg. De a végből úgy saját magunk, mint a jövő nemzedék érdekében véget kell vetnünk azon közönyösségnek, mely felekezetünkben, fájdalom, már meghonosodott. Fel kell ébreszteni a régi szeretetet vallásunk iránt s a régi lelkesedést Izrael világtörténeti hivatásáért. Ez csak két eszköz által érhető el: vallásunk tanainak és a zsidóság multjának ismerete által. „Kötelességemnek fogom tehát tartani, ez ismereteket terjeszteni az által, hogy a vallásunk hirdette tanoknak örök becsét és elavulhatlanságát mindig újra meg újra fogom hangoztatni s hogy gyakran el fogom vezetni hitközségemet őseink küzdterére.

A hallgatóságot mélyen megindító magvas beszéd rövid imával végződött. Délután a rabbi a hitközség által ujonnan berendezett lakásán fogadta az iskola,

a nőegylet, a betegsegélyző egylet és a hitközség kebelében levő összes egyletek és társulatok küldötteit és a hitközség több tagjának tisztelgését. Este a polgári kaszinó helyiségében fényes bankett volt, melyen a hitközségnek minden számot tevő tagja és több vidéki vendég vett részt.“

Siketnémáink érdekében.

Az izr. siketnémák orsz. intézetében mult vasárnap d. e. 10 órakor nagy számú közönség jelenlétében tartották meg az évi vizsgálatot. Mely közönség legnagyobb részét nem a rendes kíváncsiság, hanem a szegény szerencsétlenek iránt való meleg érdeklődés vezette oda, hogy önönsemével lássa, mily áldásban részesíti a jótékony intézet szerencsétlen növendékeit, midőn őket felneveli és az életnek kiképezi. Az épp oly előkelő, mint diszes vendégek sorában láttuk R á t h Károly főpolgármestert, K ö v é r tanácsjegyzőt, W a h r m a n n Mór országgyűlési képviselőt, mint az izr. hitközség elnökét, Dr. K o h n hitszónokot, dr. V e r é d y Károlyt, a főváros új tanfelügyelőjét, Dr. B ő k e egyetemi tanárt, D e u t s c h Sámuel intézeti elnököt, az előjáróság több tagját, és még számos olyat, kiknek neve nemcsak a fővárosban, de az egész országban ismeretes.

A jelenlevők feszült figyelemmel kísérték a vizsgálat menetét és midőn záradékol az intézet egyik kiképzett növendéke úgy a maga, mint tanultársai nevében h o s s z a b b b e s z é d b e n adott kifejezést gyermeki szívből eredő köszönetének és hálájának, áldást kérve mindazokra, kik az intézet vezetésében és a növendékek kiképzésében közreműködnek, szent ígéretet téve, hogy az itt nyert tanokat követni s teljes életén keresztül a becsület útján megmaradni fog, — a midőn ezt láttuk és hallottuk, velünk együtt számos ősz férfiú könnyeinek csillogása bizonyítja a megihatottságot, melyet az egész közönség érezhetett. A pillanat fenkölttségét emelé még a tanfelügyelő rövid de ékes felszólalása, ki megérdemlett módon méltatá az intézet által elért sikereket.

Több mint husz növendék hagyja el az idén az intézetet és különösen kiemelendőnek tartjuk, hogy ezek közül többen, vagyis inkább nagyrészt orthodox szülőktől származnak, kik megtanulták, hogy az intézetben orthodox és nem orthodox közt semmi-nemü különbség nem létezik.*)

A kilépők közt — kik naggyobbára valamely iparágra szánják magukat — van több helybeli is.

*) Joggal emeli ki tudósítónk ezen körülményt, akkor, midőn — nem ugyan az orthodoxok, de ezek vezetése, mely a legnagyobb csapás magukra az orthodoxokra nézve — midőn, mondjuk, az orthodoxok vezetése arra vetemedik, hogy utját állja annak, hogy a magyar zsidók pénzéből fenntartott alapítványokat Bécsből az itteni intézetbe helyezték át. A szerk.

Ezek fölött az intézet továbbra is fentartja gondoskodását. Egyesekről annyiban máris van gondoskodva, hogy több iparos késznek nyilatkozott, egy-egy növendéket kiképzés végett műhelyébe befogadni. Egy testileg fejlett és rajzban rendkívül ügyes növendék az építési ipar egyik ágában fogja magát kiképezni; egy másik a fémipar terén keres jövőt, mint a melyhez különös hajlamot érez; egy harmadik az iparművészet terén fogja erejét s tehetségét értékesíteni; a többiek pedig szintén megállják helyüket, a hová a sors őket rendelni fogja és meg vagyunk róla győződve, hogy egy sem fog közülök letérni a becsületes és szorgalmas munka újáról. A midőn e helyütt még megemlítjük, hogy egynehány derék fiu még nem talált alkalmaztatásra, kérjük iparosainkat, sziveskedjenek az intézet igazgatóságát, azok elhelyezésének gondjától megszabadítani és ez ügyben hozzá fordulni. Az igazgatóság meleg köszönettel fog iparkodni, nekik igényeiknek megfelelő tanulót ajánlani.

Az intézetben megüresedett helyek ismét betöltettek; az előjáróság legutóbbi ülésén határozott a felvételek felett. Ismét valóságos áldás az, amiben a felvett szegény siketnémák részesülnek. Husz ujonnan fölvelt növendék között alig van egy kettő, ki csak felemlítést érdemlő díjat is fizetne, míg a legtöbbben egészen ingyenesen vétettek fel. Az ingyenhelyek részesítésénél első sorban a fővárosiak vétettek figyelembe, második sorban pedig az oly hitközségek, melyek rendes évi tagsági díjjal járulnak az intézethez és minthogy az előjáróság nem volt szűkkeblű, a többi jelentkezők közül is külömbiség nélkül minden szegény felvételéről gondoskodott. Az előjáróság természetesen nem volt abban a helyzetben, hogy valamennyi kérvényezőt figyelembe vehetett volna, mert ennyire már nem terjed az intézet anyagi ereje. Ezzel kapcsolatban nem hagyhatjuk megrovás nélkül, hogy hazánk egyes vidékei, melyek az intézet irányában igényekkel fellépni mindenkor készek, annak javára anyagi áldozathozatalra sohasem hajlandók. Így például vannak egyes megyék, kiterjedésükre nézve felérnek egy-egy fejedelemséggel, gazdag községekkel megáldva, melyekben számos szegény siketnéma van, s e megyék nem átallják, évről-évre az intézethez fordulni, siketnémáik érdekében, de a különféle hozzájuk intézett oly értelmű segélyezési felhívást, hogy akár mint községek, akár mint testületek vagy egyesületek erejükhöz mérten támogassák az intézetet, még csak feleletre sem méltatták; s ha aztán ily helyekről egy-egy siketnéma visszautasítatik, keserves panaszait világgá kürtölik. Ezekkel akarnók mégegyszer megértetni, hogy ha az intézetet támogatnák, azzal csakis saját siketnémáik javát mozdítanák elő. Az előny, amelyben az intézet pártolása által részesülnek, nem megvetendő, mert jogot nyernek ily módon ingyenhelyekre,

megmenthetik saját siketnémáikat az elzüléstől, s Istennek tetsző dolgot művelnek, mely idővel megtermi gyümölcseit.

Spectator.

TÁROZA.

A HÁZALÓ ÉS FIA.

EREDETI BESZÉLY.

Az «Egyenlőség» számára írta: *Viola Miksa.*

(Folytatás).

(12)

Az aggastyán fölébredt.

— Oly szép álmom volt, — mondá. — Azt álmodtam, hogy tekintélyes orvos vagy egy nagy városban. és egy bájos asszonyból s egy gügyögő gyermekből álló családod van. Mind a négyen egy kellemesen fűtött szobában ülünk, míg künn vihar pusztit és tombol. Te feleségeddel a pamlagon ülsz, én meg kis unokámmal a kandalló mellett, s aranyos tündérkastélyokról és elvarázsolt királykisasszonyokról mesélek neki. Oly boldognak, oly elégedettnek éreztem magamat, mintha minden földi kintől meg lennék már váltva és elértem volna az örök boldogság révébe.

— Oly boldog is leszesz, s álmod valósulni fog, kedves atyám, — mondá Károly. — Nyugalmas, boldog otthon várakozik reád, ha saját háztartást alapíthatok és ez nemsokára meg fog történni. Mert a fővárosban egy leány vár reám, aki velem házasságra fog lépni, egy leány, a ki annyi pénzt kap hozományul, a mennyiről még csak nem is álmodott egyikünk sem. Pénzem különben elég van Pesten, de nem hoztam magammal, mert nem ismertem állapotodat. Most azonban látom, hogy ápolásodhoz sok mindenfélét kell beszerezni, s minthogy leendő apósommal is sürgős végezni valóm van, még ma visszautazom, de néhány nap múlva visszatérek, mindennel ellátva, ami csak szükséges teljes fölépülésedhez.

Az öreg Wallfeld hevesen felzokogott fia szavaira. Görcsösen magához szoritá annak kezét, mintha erőszakkal vissza akarná tartani.

— Meg kell lenni, atyám, — mondá Károly, gyöngéd, halk hangon. — Hiszen néhány nap múlva visszajövök. Nézd, nincs nálam semmi pénz, hoznom kell, és mint mondám, egy másik ügy is sürgősen követeli, hogy visszamenjek a fővárosba. Időközben iderendelek valakit, aki visszatértemig védeni és gondozni fog és gondoskodni fogok arról, hogy addig semmiben se szenvedj hiányt. De nem szabad nyugtalanzkodnod. Nagyon sajnálnám, ha távollétem alatt epesztened magad; ez nagy hátrányára lenne felgyógyulásodnak. Hát úgy-e elutazhatom egy néhány

napra? Pár nap múlva megint itt leszek, és azután semmiféle hatalom sem választhat el tőbbé egymástól.

Bármint igyekezett atyját vigasztalni és megnyugtani, nem sikerült neki. A beteg sírt és panaszkodott, hogy most ismét magára lesz hagyatva s ez csak elmérgesíti betegségét. Estére azonban némileg nyugodtabb lett. Nehány óra hosszáig aludt, s miután Károly ismételve megígérte, hogy a lehető legrövidebb idő alatt visszatér, beleegyezett az elutazásba.

Kora reggel érkezett meg Károly Budapestre. Nem ment lakására, hanem egy darabig járkált az utczákon, melyek lassanként kezdtek megélnkülni. Csak ezután ment Matildékhoz. Egész utazása alatt valami nyomasztó érzés töltötte el, mely még akkor is ónsulylyal nehezedett lelkére, midőn belépett Matildék lakására. Közelgő veszteségének egész roppant terhe ült lelkén s azt hitte, meg kell semmisülnie a lelkét eltöltő fájdalom súlya alatt. De végre is elüzte magától a kétségbeesést. „Meg kell lennie, meg kell lennie,“ — ismétlé folyton magában, „meg kell hoznod atyáért ezt az áldozatot.“ Azonban bármiként igyekezett bátorságot és erőt meríteni, nem sikerült egykori reményeit, melyek vesztesége egész nagyságát lelki szemei elé tárták, elüzni. „Vajjon hát a szeretett nő-e törekvésem jutalma?“ — kérde magától. „A czélt, mely után annyi év óta ezer nélkülözés és nyomor közepette törekszem, csak úgy érhetem el, ha a pénztözsér veje leszek, és csak akkor tudom kárpótolni atyámat feláldozásáért. A józan ész parancsa sürgősen követeli, hogy lemondjak a szeretett nőről, aki borus, szomorú életre egy-egy fénysugárt vetett. A józan ész és a kötelesség követelik, de mi gyenge gát e kettő, ha a szerelem ostromolja!“

Belépett a szobába. Anya és leánya már talpon voltak, s az utóbbi serényen tisztogatott a kis lakásban. A mint Károlyt megpillantá, fájdalmas elégtételt eláruló tekintettel szólott:

— Gond és nyomor, betegség és szükség fogadott atyád házában. Arczodból a szülői ház nyomorának képe, melyet anyám előre látott, a legvilágosabban visszatükröződik.

— Hát ismét nincs segély, — szól Matild anyja. — Ön kétségbe van esve, inkább, mint valaha. Vajmi kevésse örvendetes állapotban találhatta atyját.

— Gond és nyomor, betegség és szükség, — szól Károly halk hangon, — valóban úgy van, mint Matild mondotta. Atyám hónapok óta ágyban fekvő beteg, egyedül, végkép elhagyatva, minden segély és támasz nélkül szenved, és bizonyára éhen halt volna már, ha meg nem szánták volna a falubeliek.

— Szegényen, elhagyatva és betegen: ezek lelke mélyéből meggyüöltetik az életet az emberrel, — mondá az öregasszony. — A szegénységet és a betegséget még csak el lehet valamiképp túrni, ha

egy szerető lény virraszt mellettünk, de elhagyatva is lenni, s távol mindenkitől, kinek keblén fájdalmát elpanaszolhatni és magát kisírhatni: ez valóságos kinszenvedés. És hogy hagyhatta el most atyját, holott vigasztalására és ápolására oly égető szükség van?

— Orvosságra és erősítő szerekre van szüksége; jobb lakásra és szeretetteljes ápolásra, másként még nem gyógyulhat. Tudja, hogy mindenből kifogyva mentem haza, vissza kellett hát térnem, hogy mindazt beszerezhessem, mire szüksége van.

(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük május végén lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 8 frt — kr.
fél évre 4 frt — kr.
negyed évre 2 frt — kr

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körut 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1889. június hó 2.) 5649 szivan hó (30 napos) (47. szefira, a s'loscsz j'mé hagboló 1. napja) 3., hétfő (48. szefira, a s. j. h. 2. napja) 4., kedd (49. (utolsó) szefira, a s. j. h. 3. napja; erev s'vuósz) 5., szerda — s'vuósz I. napja — 6., csütörtök — s'vuósz II. napja — 7., péntek (iszru chag) 8., szombat (délután olvassák az I. pérek-et) 9. napja. Hetiszidra: B'háálószchó

Hazai hírek.

— **Eltemették** A Zsidó Magyar Köz-művelődési Egyesület* előkészítő bizottságától levelet vettünk, melyben arról értesít bennünket, hogy működését beszüntette. Beszüntette ezt ugyan már 15 hónappal ezelőtt, akkor t. i. mikor az ügyet átadták a nagyok bizottságának, mely pusztulását is okozta az egész mozgalomnak. Tíz hónapig feküdtek ugyanis az ifjuság által átadott iratok a nagyok bizottsága jegyzőjénél, a nélkül, hogy a bizottságot összehívta volna, a nélkül, hogy a bizottság elnöke az iratokat látta volna. Ilyen

eljárás után nagyon természetes, hogy az ifjuság elvesztette kedvét a további működéstől, hogy az országban keltett érdeklődés tökéletesen megszűnt, s feledésbe ment az egész mozgalom, melyet széles körökben lelkesedéssel és örömmel fogadtak. Hogy a bizottság aztán mégis összehívott, hogy a halálítéletet jegyzőkönyvileg is kimondja és hogy az iratokat »Örök emlékül« a zsidó község archivumába tétessék le, az egészen fölösleges munka volt. A mozgalom már ekkor rég meg volt öltve, megölte a bizottság fejének hanyagsága. A zsidó intelligens ifjuság, az egyetemi polgárok megtették kötelességüket, buzgalommal, szeretettel és odaadással járultak a nemes ügyhez, melyet agyonvert a lassumenetű vaskalaposság. A ki nem tud, nem akar egy feladatnak megfelelni, ne vállalkozzék rá a közjó kárára, nemes eszmék veszedelmére. Az ifjuság, ha ugyan rábítható lesz még ezek után is actióra a zsidó magyarság érdekében, tudni fogja majd, hogy a mit ő plántált, azt ő nevelje nagyra is, de őrizkedni fog főképen a zsidó vaskalaposságtól.

— A pesti zsidó nagy hitközség új kórháza javára újabb adakoztak: *Machlup* Lajos 500 frtot, *Blau* Jakab, *Weisz* Ferencz és Rozália, *Leitner* M. L., *Adler* testvérek, *Brust* Dávid, *Grossmann* S., *Barber* Izidor, *Back* Fülöp, *Kohn* Károly, *Hartmann* és *Kellner*, *Stráßny* testvérek, *Granichstädten* Jakab, *Adler* Dávid 100—100 frtot, *Brachfeld* Siegfried, *Deutsch* Salamon, *Büchler* János, *Adler* Lipót, *Poll* és *Spitzer*, *Wellisch* Arnold, *Teltsch* Bert. és Mór, *Dr. Toldi* Ármin, *Lustig* Miksa, *Polgár* Gyula 50—50 frtot.

— A pesti Chevra-Kadisa képvisellete az előljáróság és választmány megválasztása tárgyában látogatott ülést tartott, melyen *Adler* Lajos választási elnök vitte az elnöki tisztet. A megejtett választás eredménye az, hogy az eddigi tisztikar és a választmány újra megválasztott. A választási eljárás befejezése után *Pfeifer* Ignác, hitközségi előljáró, vezetése alatt küldöttség ment az egyletnek 12 év óta buzgó és fáradhatatlan, érdemekben megőszült elnökéhez *Reusz* Károlyhoz, újból való megválasztását tudtára adandó. A küldöttség vezére és szónoka lelkes szavakban ecsetelte azt a meleg rokonszenvet és mély tiszteletet, melylyel az egyletnek ezekre menő tagjai viseltetnek az elnök iránt. Az ünnepelt választásban meleg szavakban köszönte meg a megtiszteltetést és a meghatottságtól reszkető hangon konstataulta ama rendkívüli népszerűséget, melynek a nemescélu egylet a főváros egész zsidósága körében örvend. Főlemlítette, hogy több nagy munka vár az egyletre, s ezek közt egyik legjelentékenyebb az alapszabályok revisiója. Utalt aztán arra, hogy a nagy közönség részéről tapasztalható páratlan áldozatkészség dacára alig képes megfelelni az egylet mindazon kötelessé-

geknek, melyeket a következő három év reá ró. Ez év őszén t. i. megnyílik az új zsidó kórház, mely a szaporodó beteglétszám folytán új terhekkel fogja növelni a Chevra költségvetését. E három év alatt továbbá új temetőt kell vásárolni, mert a régi időközben meg fog telni. A sinlők házára egy nemes emberbarát 150,000 forintot hagyományozván, a Chevra Kadisára azon kötelezettség hárul, hogy vagy egészen új épületet emeljen, vagy a régit tetemesen nagyobbítsa, mivel az alapítvány csak az ellátási költségekre van szánva. Azonkívül a Chevra szolgálatában megőszült titkárnak *Weiszmann* szükségessé váló nyugdíjaztatása és új titkár választása új kiadási többletet fog okozni. És tekintettel arra, hogy az egylet már ma is deficitet mutat fel, a legmelegebben kéri a választmányt és előljáróságot, hogy új jövedelem-források megnyitására irányuló tevékenységében neki segítségére legyen. A viharos éljenzéssel fogadott beszéd után a küldöttség távozott.

— A temesmegyei főispánbeiktatás és a zsidók.

A temesmegyei és Temevár városi új főispán, *Dr. Molnár* Viktornak f. hó 27-én végbement beiktatási ünnepélyéről terjedelmes értesítést kaptunk temesvári levelezőnk-től, ki sajnosan konstatálja, hogy azon körülmény, miszerint az ottani zsidóság három különböző hitközségre van szakadva és azonfelül szefárd imaegyesület is létezik, mély megaláztatásnak tette ki a tisztelgő zsidóságot. Ugyanis minthogy mind a négy hitközség külön-külön akart tisztelkedni és a rendezőség tartott attól, hogy ilyformán több más küldöttség tisztelgése elmarad, nem a többi felekezetek után, hanem *legutolsóknak* fogadtatta a zsidó hitközségek küldötseit. A kongresszusi hitközség küldöttségét *dr. Lövy* Mór főrabbi és az országosan ismert nevű hitközségi elnök: buziási *Eisenstädter* S. Ignác vezeték, s a főrabbi emelkedett szellemű beszédet tartott, melyben megemlékezett azon sajnálatos szakadásról is, mely a létezett nagy temesvári izr. hitközséget töredékekre forgácsolta, s azon reményének adott kifejezést, hogy az egységesítés nagy munkájában az új főispán segítségükre leend. A főispán fölülte szívélyes válaszában köszönetet mondott a tisztelgésért, s biztosította a küldöttséget, hogy ő polgár és polgár, hitfelekezet és hitfelekezet között különbséget sohasem tett, és sohasem fog tenni, s mindenha meleg érdeklődéssel és jóindulattal fog viseltetni a zsidó hitközség iránt.

— **Rabbiválasztás.** Mint bennünket értesítenek, a mohácsi zsidó hitközség, melynek rabbija múlt évben elhunyt, *dr. Flesch* Ármint, ó-kanizsai rabbit, választotta meg papjának. *Dr. Flesch* a budapesti rabbiképző intézetből kikerült rabbik egyik legkiválóbb szónoka.

— **Megvan az „áldozat“.** Lelkiismeretlen, de vállalkozó journalisztikai iparlovagok már le is irták, hol és miképen történt Pozsonyban *Scholz* Vilmos, *Peszach* előtt eltűnt keresztény fiu rituális lesaktolása. Ha követelték volna, meg is esküdtek volna rá, és ha a kinpad

szép intézménye még fennállana, bizonyára vallomást tett volna egynehány zsidó is. Zsidók vallomása, keresztény tanuk esküje még egy emlékekkel szaporították volna a történelem szenyfoltjait. Ha az áldozatot később meg is találták volna, gondoskodtak volna róla antiszemita piratáink, hogy csakugyan lesaktolt legyen, a mint ez akárhányszor történt a boldog középkorban. — Hivatalos communique közli, hogy Scholz Vilmost, kinek eltűnése antiszemita híresztelésekre adott okot, Gross-Pétersdorfban (Sziléziában) egy akrobata-társulatnál épen és egészségesen találták meg. A rágalmozók és alávaló izgatók megbüntetéséről mitse hallottunk.

— **Eljegyzés.** *Deutsch* Samuel, a pesti zsidó hitközség nagyérdemű alelnökének leányát, *Josphine* t eljegyezte Dr. *Berczeller* Imre ismert fiatal nőgyógyász, Tauffer egyetemi tanár első assistense.

— **Hymen.** Hatvani *Deutsch* József, hatvani *Deutsch* Bernát földbirtokos egyik fia, kedden kötött örök frigyet vágujhelyi *Laczkó* Antal leányával Fannyval. Az ara szüleinek házában végbement esküvőn rendkívül nagyszámu és előkelő közönség vett részt, mely nem győzte eléggé csodálni a ritka szépségű menyaszszonyt és vőlegényt. Lapunk mai tárczájában e frigről bővebben megemlékezünk.

— **Halálozás.** Reményteljes ifju életet ragadt el szerettei köréből a kérlelhetlen halál. *Lóránt* (Lövinger) Károly IV. éves joghallgató, egy szép reményekre jogosító, szorgalmas fiatal ember, hosszas szenvedés után elhunyt. Temetésén többek közt ott voltak: *Ullmann* Sándor, országgyűlési képviselő és *Ullmann* Lajos a Dunagőzhajózási-Társaság vezérigazgatója is. Barátai közül *Pollák* Miksa, a budapesti rabbiképző intézet növendéke mondott megható gyászbeszédet az elhunyt koporsójánál.

— **Egy magyar festő kitüntetése.** *Horowitz* Lipót, ismert nevű festő, hitsorsosunk, ki ez idő szerint itthon dolgozik, a párisi „Salon“-ban kiállított egyik képével a harmadik díjat nyerte el. A genialis művész ez újabb sikeréhez őszinte szívből gratulálunk.

— **Ezüst menyegző.** *Aradon* *Eliás* Ármin, ottani előkelő és közbecsülésnek örvendő kereskedő, ki a városi képviselőtestületnek is hosszabb idő óta érdemes tagja, nemrég ünnepelté nejével szül. *Herz* Ninával ezüst menyegzőjét, melyen számos rokon, barát és jó ismerős vett részt. A jubiláló pár az örömnaphoz legszebb emléket az által emelt, hogy bőséges ajándékban részesítette az aradi szegényeket.

— **Hirsch Márk, prágai főrabbi Tisza-Beön.** A nagynevű rabbi hazánkban tartózkodása alatt f. hó 26 án meglátogatta szülőhelyét Tisza-Beöt is. Ottani levelezőnk jelenti, hogy a hitközség a főrabbit lelkes fogadtásban részesítette, s különösen megható volt a gyermekek üdvözlése, kik áldását kérték. A főrabbinak Tisza-Beön és környékén több testvére és nagyszámu rokonsága lakik, kik mindnyájan közbecsülésben állanak. Szülei a tiszta-beői temetőben nyugszanak, és rendkívül fájdal-

masan érintette őt azon hír, hogy boldogult atyját sírjából ki kell ásni, mert a szabályozó társulat gátat emel a temetőn keresztül. A főrabbi 2 napi tartózkodás után rendkívül szívélyes bucsuvétellel utazott el.

— **Egy imaegyesület bajai.** *Miskolczról* írják a „P. LI“-nak: „Már jó hosszú idő óta képezi a megyei és városi közigazgatási bizottságok tanácskozásainak állandó tárgyát az itteni szefard-község számtalan beadványa, kérvénye és előterjesztése, melyeket a vallás- és közoktatásügyi miniszterium esetről-esetre leküld véleményezés végett; és ezen testületek már untig megelégték az elégedetlenkedők eme elenyésző kis csapatának igazságtalan kívánságait újra meg újra komoly tanácskozás tárgyává tenni. E napokban ismét egy hasonló kérvény került szőnyegre, melyben az imaegyesület anyakönyvvezetőségi jogot igényel, melyet Trefort miniszter már megtagadott tőle. A szefard község, vagyis inkább imaegyesület 1876. óta vált külön a nagy anyahitközségtől, s összesen 300 lelket számláló 66 családból áll. A községnek, mely, mellesleg megjegyezve, határozottan retrograd irányzatokat követ, anyagi helyzete igen szomorú, mert bevételei, a rossz gazdálkodás miatt, már évek óta birói zár alá vannak véve. Az említett kérvénnyel az anyagi viszonyok javítása van célba véve, de természetesen az anyahitközség kárára. Ez utóbbi közhasznú kulturális tevékenységet fejt ki, amennyiben egy 12 osztályu fiu és leányiskolát tart fenn, melyben évenként 800 gyermek, köztük 300 ingyen, nyer oktatást 15 okleveles tanítótól. A hitközség jövedelmeinek minden csökkentése ezen kulturális tevékenységnek érzékeny károsításával jár. Miért is nemcsak a városi képviselő ellenzi a kérelem teljesítését, hanem a hitközség előljárósága külön kihallgatásra megy e napokban a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.“

Külföldi hírek.

— **Rainer főherczeg,** az uralkodóház egyik legműveltebb tagja, ki Ausztriában ép oly népszerűségnek örvend, mint József főherczeg minálunk, f. hó 29-én a bécsi csász. tudományos akadémia évi ülésén, mint annak védnöke, nevezetes megnyitó beszédet mondott. Mindenek előtt megemlékezett Rudolf trónörökös haláláról, s aztán a következő emlékezetes szavakat mondá: „Leider, muss es gesagt werden, dass der Kampf gegen die Aufklärung und den Fortschritt eröffnet wurde, den gerade wir am meisten beklagen müssen, weil wir den Werth der Wissenschaft zu schätzen wissen. Wir wollen hoffen, dass diese Erscheinung eine vorübergehende sein werde.“ A napilapok tegnapi táviratai jelentik, hogy a főherczeg beszédéről nemcsak előzetes tudomása volt ő felségének, hanem az egyenesen az ő kívánságára mondatott. E szavak bizonyára örömmel és megelégedéssel töltik el a haladás és liberális eszmék minden igaz barátját, s azoknak sulyát élénken fogja érezni az egyesült antiszemita és felekezeti

iskola-párt tábora. Valóban legfőbb ideje volt, hogy ez az irányzat ama legmagasabb helyről is megérdemlett elítélésben részesüljön.

— **Magas kitüntetés** érte *Malvano* Giacomo hitsorsunkat, az olasz államférfiai kar egyik jelesét. Umberto király ő felsége közvetlenül Berlinbe utazása előtt saját kezdeményezéséből *államtanácsossá* nevezte ki s a kinevezési okmányt személyesen adta át neki. A kitüntetett azelőtt az olasz külügyi hivatal főnöke volt, s mostani kitüntetése olyan, a minőben zsidó eddigelé még a szabad Itáliában sem részesült.

— **Abdul Hamid**, török szultán 300 török fontot küldött *Moise Lewy bey*, törökországi chacham-basinak zsidó jótékony-intézetek számára.

— **Bulgáriai hírek.** A bulgáriai zsidók egy része keresztény költségen evett macosz-t a Pészah ünnep alkalmából. Ugyanis Sofia város tanácsa 500 frankot adományozott az izraelita szegényeknek husvétii ellátására. — Bulgária fejedelme nemrég meglátogatta a philippopolisi Alliance-iskolát és 500 frankot adományozott a zsidó szegények számára.

— **Emléktáblát** szentelnek Párisban, a portugál zsidó hitközség templomában azon népképviselőknek, a kik az első francia nemzetgyűlésben a zsidóság egyenjogúsítása érdekében szót emeltek. Mint a »Temp« írja, többek közt megőrökítve lesz a táblán *Gregoire* abbé, *de Sèze* (XVI. Lajos védője), *Mirabeau* és *Duport* neve is.

— A **német császár köszönete.** A jeruzsálemi német-zsidó hitközség elöljárósága *Dr. Tischendorf* császári konzultól május hó 6-án a következő levelet kapta: »Van szerencsém becses tudomására hozni, hogy a császár és király ő felségének legmagasabb születésnapja alkalmából hozzám juttatott héber imatekercs annak német fordításával együtt ő felségéhez felterjesztett. Ő felsége kegyeskedett ezen irományokat elfogadni és nekem meghagyni, hogy a beküldőknek fejezzem ki köszönetét. Ezen legmagasabb meghagyásnak megfelelően fölkérem, hogy jelen soraimat az itteni német zsidó hitközség tagjainak tudomására hozni sziveskedjék, s örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy a magam részéről is köszönetemet fejezzem ki a hitközség tagjainak hazafias magatartásukért.«

— A „**Deutsch-jüdischer Gemeindebund**“ most megjelent statisztikai évkönyve szerint Németországban fennáll 3 zsidó rabbiképző-intézet, 8 zsidó tanítóképző-intézet, 8 zsidó reál- és magasabb iskola, 10 zsidó sinlők háza, 20 zsidó kórház, 25 zsidó árvaház és 30 zsidó egyet az ipar előmozdítására a zsidók közt. — Miképen vannak ezen intézetek képviselve Magyarországon, hol 150.000-rel több a zsidó mint Németországban? Van egy rabbi és egy tanítóképző intézet, melyeknél többre különben nincs is szükségünk, de amelyek abban különböznek a németországiaktól, hogy nálunk az állam állította fel és tartja fenn őket, míg odaát maguk a zsidók teremteték meg intézeteiket. — Lássuk most, hogy állunk azon intézetekre nézve, melyeket maga a felekezet tart

fenn. Van egy zsidó alreáliskola (Vágujhelyen, Vágujhelyi Laczkó Antal 16.000 frtnyi alapítványt tett e szépen működő iskola számára), egy zsidó sinlők háza, (Budapesten), egy zsidó kórház (Budapesten.) (Fennáll ugyan minden nagyobb zsidó községben egy-egy betegápoló intézet, melyeket azonban alig lehet kórházaknak nevezni. Ilyen apróbb zsidó gyógyintézet Németországban több van 200-nál. Zsidó árvaház fennáll Magyarországon: Budapesten 3 (a zsidó község által fenntartott fi-árvaház (*Fochs* Antal nagy alapítványa) és a zsidó nőegylet árvaháza és menhelye). Kisebb rendű árvaház van még Aradon (*Deutsch Ignác* alapítványa) és Pozsonyban. Az ipar és földművelés fejlesztésére a zsidók közt fennáll (Budapesten) egy egyesület. Meglehetősen mögötte állunk tehát még mi magyar zsidók német hitsorsosainknak. Előbbre vagyunk azzal, hogy van egy nagy siketnéma intézetünk, (*Fochs* Antal alapítványa) mivel a német zsidók nem dicsekedhetnek.

— **Hirsch Salamon**, Amerika követe a török udvarnál, ezelőtt 35 évvel, mint 15 éves szegény fiú vándorolt ki Würtembergből. Kitartás, szorgalom, munka és eszesség által 12 év lefolyása alatt tekintélyes vagyont szerzett magának és üzlettársa lett a newyorki *Fleischer, Mayer et Comp.* hires cégnek, melynek most is feje. Becsületessége, jótékonyága és éles belátása által közszerepre és hírnévre tett szert. A szenatusnak többször volt tagja, sőt egy ízben elnöke is. Folyó évben meglátogatta Európát, honnan még haza sem tért. Kineveztetését amerikai követnek Karlsbadba küldték meg neki.

— **Liechtenstein herceg és a német sajtó.** A „Post“, eme egyik legelterjedtebb félhivatalos lap ismét visszatér *Liechtenstein* herceg beszédére és törekvéseire s kifejti, hogy az antiszemita törekvésekkel üzdött visszaéléstől minden hazáját szerető embernek vissza kell riadnia és az antiszemita izgatás ellen az államhatalomnak minden erejével közbe kellene lépnie.

— **Nemzetközi sakkverseny.** Newyorkban már hetek óta folyik az erős küzdelem a sakkjátékosok közt, kik a nemzetközi sakkversenyen résztvesznek. A világ minden részéből egybegyűlt hiresebb sakkozók közül hárman váltak ki: hitsorsosunk a bécsi *Weisz*, az orosz *Csigorin* és hitsorsosunk *Leipsütz*, a kik messze maguk mögött hagyták a többieket. Az elmúlt héten *Leipsütz* is visszamaradt; s a két főmatador, *Weisz* és *Csigorin* egyformán állott 29—29 nyert játszmával. Minthogy azonban *Weisz*nek még három eldöntetlen játszmája volt, *Csigorin*nak pedig csak egy, valószínűnek látszott, hogy az 1000 dolláros első díjat *Weisz* nyeri meg. Mint egy ma érkezett kablesürgöny jelenti, a sakkverseny egyik első győztese csakugyan hitsorsosunk *Weisz* Miksa, a bécsi sakkegyesület titkára lett. Miután a *Csigorin*nal játszott utolsó négy döntő játszma eldöntetlen maradt, a nevezett két mester megosztozott az első és második díjon. A győztes mester magyarországi, szeredi születésű; az új iskola híve, és bámulatos bizossággal játszik. A győztest a bécsi sakkegylet ovációval készül fogadni.

— **Francia zsidók kitüntetése.** A francia forradalom emlékünnepele alkalmából a köztársaság elnöke következő hitsorsosainkat tüntette ki: *Vidal A.*-t a becsületrend kormányzójává, *Baum, Bonn, Halphen* és *Bachmann* urakat a becsületrend tisztjévé, *May, Frolich, Weil* és *Strausz* hitsorsosainkat pedig ugyanazon magas rend lovagjává nevezte ki.

— **Zsidó tábornok.** Az olasz hivatalos lap közlése szerint *Ottolenghi* Giuseppe ezredes, hitsorsosunk, tábornokká neveztetett ki. A „L'Esercito Militare“ című katonai szaklap az eseményt lendületes cikkben üdvözli, vázolván a kitüntettetnek az olasz hadsereg közül szerzett bokros érdemeit.

Zsidó költő kitüntetése. *Revere* Giuseppe, trieszti születésű olasz költő, kinek lyrai költeményei a mai olasz irodalom legjelesebb termékei közé tartoznak, a San Maurizio e Lazzaro rend tiszti keresztjét kapta.

Egy zsidó színész halála. Livornóban nemrég elhaladott korban meghalt *Benedetti* Vittorio, Itáliának elismert legjelesebb deklamatora. *Benedetti* azonfelül rendkívül kedvelt drámákat is írt, s „Egy száműzött dalai“ című költeményei a lyrai költészet terén is ismertté tették nevét.

— **Olasz lap egy zsidó tudósról.** A Turinban megjelenő „*Gasette Piemontese*“, egyik legolvasottabb olasz hírlap, a nemrég szenatorrá kinevezett hitsorsosunkról, *Ascoli* tanárról a következőket közli: „*Ascoli*, ki ez idő szerint a milánói akadémián nyelvészeti előadásokat tart, a Savoyai-rend lovagja (mely magas kitüntetést tudományos érdemeiért nyerte) és a század legelső nyelvtudósa. Már 15 éves korában bámulatra ragadta a német tudományos világot egy nyelvészeti értekezéssel, melyről a szaktudósok a legpazarabb magasztalással szóltak. *Ascoli* Görzben született jómódu zsidó szülőktől s első nagyobb sikere után 1860-ban az olasz kormány legott kinevezte a milánói akadémia tanárává, az összehasonlító nyelvészet tanszékére. Tudományos és irodalmi működésének eddigi eredménye egész kis könyvtárt tesz ki. A jeles tudós tagja a francia „Institute“-nak, valamint a berlini, bécsi és szentpétervári tudományos akadémiáknak“.

Pályázat.

A **vágújhelyi** izr. hitközség az általa fentartott real- és polgári leányiskolájánál rendszeresített és a ft. főrabbi felügyelete alá helyezett

hitoktatói állásra

ezennel pályázatot hirdet.

A t. pályázók tartoznak magyar állampolgárságukat, a magyar, német és héber nyelvek teljes ismeretét, a zsidó rabbinikus irodalomban való jártasságukat, továbbá az ifjúsági istenitizsület vezetésére és hitszónoklatok tartására való képességüket igazolni.

Ezen állomással évi **800** esetleg **1000** frtnyi javadalmazás van egybekötve.

A minősítést, életkort, eddigi működést és erkölcsi előéletet igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványok a vágújhelyi izr. hitközség elnökségéhez **f. é. július 15-ig** nyújtandók be.

A választás előzetes meghívás folytán tartott próbaelőadás után ejtetik meg és az állomás f. é. szeptember 1-én lesz elfoglalandó.

Vágújhelyen 1889. évi május 15-én.

Herzfeld Mór.
hitközs. elnök.

MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE

gyógyhely BUDAPESTEN, (Budán).

M e g n y i t á s á p r i l i s h ó 28-án.

Kiváló gyógyhatással bír:

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos dr. BRUCK J. (vigadó-tér 1. sz.)

Egészséges fekvés, — jutányos lakások, — jó vendéglő.

Pontos közlekedés a társaskoecikon reggeli 5 órától kezdve.

Állomási hely: *Perencz József-tér*, a régi *Lloyd-épület* közelében.

Táncmulatság otthon,

könnyű szerrel, még kevésbé vagyonos családoknál is rendezhető. A legújabb mechanikai szalon-hangszer a **Phönix**, mely egész zenekart pótol, kellemes hangja és erős zenéje folytán, családi estélyeknél, tánczenére különösen alkalmas és valódi élvezetet nyújt. Ezen hangszerrel bárki, habár zenéről semmi fogalma sincs, a legszebb dalokat, a legújabb táncdarabokat tudja eljátszani. Össze nem téveszhető az eddig ismert *Ariston* és más ilyenmű hangszerekkel, melyeket zeneteljeség és hang tekintetében a *Phönix* messze tulszárnyal. A *Phönix* érczöbl készített, elpusztíthatlan kótákkal bír, melyek nemcsak egyes részeket, hanem teljes zenedarabokat, egész keringőket és négyeseket képeznek. Változtatott zenedarabjai nagyon pontosan és eredetien vannak rendezve, melyek a legnagyobb igényeknek is megfelellhetnek, sőt egyes dalokat, operarészleteket oly eredetiséggel ad vissza, mely mindenkit csodálatra ragad. A „*Phönix*“ változatokkal játszható. ennél fogva táncdarabok erősebb hanggal, dalok halkabban, operák rezgő változattal játszhatók rajt. Ennél fogva a *Phönix* mindenütt kedveltséget vívott ki magának. A hangszer bővebb leírása képes hangszerkatalogusomban található. A megjelent zenedarabok jegyzéke kívánatra rendelkezésre áll.

Ez alkalommal van szerencsém ajánlani saját készítményű mindenféle néven nevezendő hangszerekből dusan felszerelt raktáromat. Mindennemű hangszerek és zenélő művek javítása pontosan teljesítettik. Ócska hangszerek cserébe is elfogadhatnak.

Ujjonnan megjelent nagy hangszer-árjegyzékem kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik. — Harmonikáról szóló képes árjegyzék külön kiadásban.

STERNBERG ÁRMIN hangszergyára

főraktára: **Budapest, VII., Kerepesi-ut 36. szám a.** A „**PHÖNIX**“ egyedüli fő-elárusítója.